

	1 hordó	1 általag
1727-ben	37	52
1728	30	63
1729	36	45
1730	37	46
1731	54	48
1732	45	50
1733	31	47
1734	33	56
1735	32	32 rajnai frt.

Ami végül, az egyes harminczadokat illeti, 1711-ben a legtöbb bort: 2508 hordóval a sátoraljaújhelyi, 1231 hordóval a bártfai és 798 hordóval a jászói harminczadon vitték ki. 1712. és 1713-ban: a bártfain, de 1714. és 1715-ben ismét a sátoraljaújhelyi harminczadon vitték ki legtöbb bort, míglen 1717-ben az utóbbit, mint főkharminczadot a tokaji harminczadhivatal alá rendelték. Ettől kezdve Tokaj és Jászó versengenek egymással a borkivitelben. 1717., 1720., 1721., 1722. és 1724-ben: Tokajé, 1718., 1719., 1723., 1725. és 1726-ban pedig: Jászóé a palma, ahol a kivitel 2814 hordótól 4456 hordóig ingadozik. Legjobban megközelíti őket a bártfai, késmárki és eperjesi harminczad borkivitele, mindannyi 1000 hordón felül, a homonnai pedig 500 hordón felül. Az 500 hordón alul maradnak a lublyói, sztropkói, munkácsi, ungvári, varannói (1716-ban megszűnt), palocsai és ófalvi harminczadok. 1727—35-ig harminczadok szerint nincsen kimutatva a borkivitel.

T. K.

A posta ősi hazája. Marco Polo, a híres utazó, ki a XIII. század második felében Khinában hosszabb ideig tartózkodott, ó-francia nyelven tollba mondott uti élményeiben ez cím alatt: Hogyan utaznak a nagy-kán követői és küldönczei (messagiers et coursiers) Cambaluból (a nagy-kán székvárosából) a különböző országokba és tartományokba, a posta történetére vonatkozólag a következő, fölöttébb érdekes közléseket teszi:

„Tudnotok kell, hogy Cambalu városából sok út vezet különböző tartományokba, mely utak mindegyike azon tartomány nevét viseli, a hová vezet. És ha az ember Cambaluból utazik azon az uton, melyen akar, és ha 25 mérföldet (milles) megjárt, oly császári intézetre talál (si treuvent les messages du seigneur) vagyis postára (une poste), melynek iam b a neve, ami francia nyelven annyit tesz, mint lóállomás (poste de chevaux).“

„Ezen postaállomáson, melyen a követek közlekednek, van egy szép, nagy, gazdagon fölszerelt ház, ahol azok (a követek) megszállanak

¹)V. ö. a: „Historisches Jahrbuch“ XXI. kötetének 1. füzetében 22—58. lapon Jos. Rübsam cikkét a postaszolgáltatásról „Aus d. Urzeit d. modern. Post. 1424—1562.

(herbergent). Ezen házak a szabadban, a mezőn fekszenek. A szobák kitűnő ágyakkal, selyem paplanokkal, teljes kényelemmel és mindennel, ami az utazáshoz kívánatos, vannak berendezve. És ha királyok jönnének ide, igen jól érezhetnék magukat. Van ezen postaállomások egyikén: 400, másikán: 200 ló — a szolgálat kívánalmához képest több-kevesebb, mint erről a nagy-kán eleve gondoskodott és rendelkezett, hogy elég ló legyen készletben a követek számára, akiket valahová küldeni óhajt.“

„És tudjátok, hogy ezen — mint mondtam — jól berendezett postaházak 25—30 mérföldnyi közökben fekszenek egymástól azon országutak mentén, melyek a tartományokba visznek. Ezen postarendszer aztán szétágazik a nagy-kán főtartományaiban (et ceste maniere vaít par toutes les principaus provinces); és ha a követeknek oly helyre kell folytatniok útjokat, ahol utak (lieu desoviable), házak és szállók nincsenek, a nagy-kán hasonló postaállomásokat rendeztet be ott is. Csakhogy ez esetben nagyobb utat kell tenniök egyfolytában, minthogy ezen (utóbb érintett) postaállomások nem 20—30, hanem 35—45 mérföldnyire fekszenek egymástól. Hanem azért ezek is, csak úgy be vannak rendezve, minden szükségessel, lovakkal s egyebekkel ellátva, mint a rendes postaállomások, hogy a nagy-kán követei, bármely országból érkezenek, teljes megelégedésükre, minden kívánatost kezükhöz kaphassanak. És valóban, ezen berendezés kétségen kívül a legnagyobb szerű, melyről valaha hallottam, életemben láttam. Nincs császár, király vagy fejedelem, ki ekkora gazdagsággal dicsekedhetnék; mert igazat mondok, hogy e postaházakban több mint: 300,000 ló áll készen a követek számára, és minden postaház, noha 10,000-nél több van, el van látva a szükséges szerszámmal. Oly csodálatos és nagyszerű ezen berendezés, hogy azt leírni szinte lehetetlen!“

„El kell még mondanom, amit eddig elfeledtem elbeszélni, hogy a nagy-kán még azt a rendelkezést is tette, hogy az egyes postaállomások közt (entre l'une poeste ed l'autre), akárhol legyenek is, 3—3 mérföldnyi távolságra egy kis kastély (un petit castiau) áll, mintegy 40 házzal körülvéve, melyekben azok az emberek laknak, kik a nagy-kán gyalogos küldönczei, futárjai (hommes à pié qui sont messageries), és következőleg működnek. Ezen emberek mindegyike, széles övet visel, tele apró csengőkkel (toute plaine de campanelles), hogy közeledését távolról meg lehessen hallani. E küldöncök a legnagyobb sietséggel futnak a 3 mérföldnyire fekvő állomásra, hol azonnal más, csengőkkel ellátott ember áll készen, mihelyt az érkező küldöncz csengői hallatszanak. És megérkezte után legott a másik futár veszi át a küldeményt, melyet az előbbi hozott — egy kis kártyával egyetemben (une petite chartrete), melyet neki a mindig kéznél levő írnok adott (que li donne l'escrivain) . . . A következő állomáson ismét egy más futár áll az érkező fölváltásul (qui donne le change), s így megy az 3—3 mérföldre tovább. Ily gyalogos embert (ces hommes de pié) igen sokat tart a nagy-kán, kik neki a legújabb híreket 10 napi távolságról

(dix journées) 1 nap alatt és 1 éj alatt meghozzák, minthogy ezen küldönczök közlekedése éjjel-nappal fömáll (car aussi vont il la nuit comme le jour), olyképpen, hogy szükség esetén 100 napos távolságot 10 nap és ugyanannyi éj alatt megjárnak, ami rendkívüli eredmény. És néha gyümölcsöt vagy idegen (külföldi) készítményt is hoznak e futárok a nagy-kánnak 10 napi távolságból 1 nap alatt.“

A nagy-kán ezen emberektől, nem szedet adót, de sőt kincstárából fizeti őket. Tudnotok kell továbbá, hogy a mondott kis kastélyban is tartózkodnak emberek, kiknek szintén csengős öveik vannak. Ha igen szükséges, fontos híreket hamarosan kell küldeni valamely tartomány főnökéhez vagy valamely főúr lázadásáról, vagy más sürgős ügyben értesíteni őt, akkor ezen emberek egy napon 250—300 mérföldet futnak meg s ugyanannyit egy éjjel. Hogyan történhetik ez, mindjárt megmondom. Ezen futárok jó futó és kitartó postalovakat használnak (prennent chevaux de la poeste) és ezeken nyargalnak tovább oly sebesen, amint csak lehetséges, és a következő postán (de l'autre poeste), hol a csengők hangjáról veszik észre megérkezésüket, legott készen tartanak új lovakat és lovasokat, kik a leveleket és egyéb küldeményeket késedelem nélkül továbbítják és vágatva folytatják útjokat a legközelebbi postáig, hol ismét friss lovak és lovasok váltják föl az előbbieket (changent chevaux et hommes). Gyorsaságuk bámulatos!“

„Ezen embereket igen megbeesülik! Testük (derekük), mellük és fejük körül szép szalagokat, kötelékeket hordanak, mert máskülönb ki nem bírják a nagy megerőltetést. Azonkívül el vannak látva egy táblával, melyre sólyom-madár (a turull) van festve, azért, hogy ha úgy esnék, hogy lovuk ellankadna vagy más baja esnék, minden szembejövő lovastól elvehessék paripáját, s ez ellen senki se bátorkodjék tusakodni.“

„És mindezen lovak, melyek oly nagy mennyiségben szolgálják a postát, a nagy-kánnak semmi költségébe se kerülnek. El is mondom, hogy miért nem kerülnek semmijébe! A nagy-kán a postaút mentén és a városban kipuhatolja, hány lovat adhatnak az emberek! Ezen lovak aztán a postához jönnek és az állomások szerint elosztatnak...“ (G. Pauthier, Le livre de Marco Polo, citoyen de Venise, conseiller privé et commissaire imperial de Khoubilai Khaan. Paris, 1865. Firmin Fidot Frerés, I. köt. 335. és köv. lapok.)

Megjegyzem, hogy khinai történetírók szerint a főntebb vázolt postaintézmény meghonosítása Khinában, mely előbb Marco Polo hazájában: Velenczében, azután nálunk is a Taxis-féle postákhoz valószínűleg az eszmét szolgáltatta, a Kr. e. III. században történt!

Pór A.